

FREDAG

livet

SØSTER KATARINA PAJCHEL

Yrke: Nonne og partikkelfysiker, del av forskningsteamet CERN. **Alder:** 39 år. **Sivilstand:** Singel, lever i klosterets fellesskap. **Hvor er du i livet?** Uff, i følge fødselsdatoen godt i gang, men stadig nybegynner i mange sammenhenger.

Søsteren og skapelsen

Partikkelfysiker og dominikanernonne Katarina Pajchel forsker på universets tilblivelse,

Av Marianne L.L. Melgård (tekst) og
Linda Bournane Engelberth (foto)

Søster Katarina Pajchel (39) er kledd i blå, flekkete arbeidslær og det kortklippede håret står til alle kanter. Ved siden av ledervervet priorinne er nonnen også klosterets vedlikeholdsansvarlige.

– Det var noe maling som måtte gjøres, forklarer Pajchel, og etter et lynskift er hun tilbake i en mer klassisk habitt – lang, hvit kappe, bønnekjede om livet, sort nonneskaut. Og bare tær i sommersandaler.

Et steinkast unna shoppingstripa Bogstadveien på Oslo vest ligger det katolske klosteret Katarinahjemmet, grunnlagt i 1928 og oppkalt etter seinmiddelalderens Katarina av Siena, «ei grepa dame», i følge Pajchel. Her bor ni søstre i alderen 38 til 86 år, og på den frodige tomta driver søstrene pensjonat, studenthjem og utleie av møtelokaler.

– Jeg rakk ikke å stryke kappen, unnskylder Pajchel, viser oss inn på et møterom. Smilet er bredt og sjenert, øynene store og vare.

Gudsbevis som tankeøvelse

Sist måned hadde Klassekampen nonnens innlegg «Gud trives med seriøs forskning» på debattsidene, og der fastslo nonnen og fysikeren at «ingen forventer å finne Gud i fysikkartikler». For doktorgraden i eksperimentell partikkelfysikk, og forskerjobben ved CERN der deler av Big Bang skal gjenskapes, er ikke deler av en plan om å bevise Guds eksistens, hevder Pajchel:

– Nei, for det tror jeg ikke er mulig. Det er jo en egen sport innen religionsfilosofien, disse tankeøvelsene omkring Gud, som omtales som gudsbevis. Men disse øvelsene er ingen vei til overbevisning eller religiøs tro, sier søsteren.

Og minner om viktigheten av å tenke rasjonelt omkring religion, framfor å forsvinne inn i det subjektive.

– Det er fundamentalt å trene og vedlikeholde evnen til å diskutere religion på et felles, rasjonelt grunnlag. Vi må bygge og bevare grunnlaget for dialog med folk som tenker annerledes enn oss selv. Pave Benedikt advarte mot faren ved å skyve religionen ut i det helt personlige og subjektive – mister vi det rasjonelle grunnlaget er religionen åpen og sårbar for fundamentalistiske krefter, sier Pajchel.

I begynnelsen var Ordet. Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. (Joh. 1.1)

39-åringen leser Bibelens skapelsesberetning som en poetisk, metaforisk tekst, og tekstene må tolkes med ulike redskaper. Klosterlivet handler om å drøvtygge bibeltekstene med historiske, vitenskapelige og meditative redskaper for å nå kjernen, forklarer nonnen. Pajchel ser ingen motsetning mellom naturvitenskap og religion.

– Thomas Aquinas kaller vitenskapen en sekundærkilde til kunnskap om Gud, der vi bruker fornuften så langt den når. Men så er det åpenbaringen om hvem Gud er, som den andre. Disse to er ikke i konflikt, mener

DRØVTYGGER BIBELEN: For Søster Katarina Pajchel handler klosterlivet om å drøvtygge bibeltekstene med historiske, vitenskapelige

Pajchel.

Nonnen skiller mellom begrepene «problem» og «mysterium», der førstnevnte kan løses med vitenskapelige metoder, mens det siste forblir en hemmelighet for menneskene. For søster Katarina gir fysikken svar på spørsmål om hvordan, mens religionen gir erkjennelse om hvorfor.

– Vi utforsker naturlovene, men hvor kommer disse naturlovene fra? I møte med skaperverket mener jeg at Gud er selve opphavet, en ur-væren, det absolutte. Men vi

bruker våre menneskelige ord og bilder til å formidle den religiøse erfaring – åpenbaringen. Erfaringen er hinsides ord, det er et møte med noe utenfor seg selv, det er møtet med en annen, personlig Gud, forklarer Pajchel.

Gud som det absolutte

Hun ble født i Warszawa, inn i en familie med tradisjon for å kombinere realfag og religion. Både far og mor var geofysikere, og da Pajchel var 9 år gammel flyttet familien til Bergen, der

PÅ SPARKET:

Hva slags musikk hører du på?

– Setter pris på stillhet, men iblant barokkmusikk eller rock.

Hvilken bok har gjort sterkest inntrykk på deg?

– Blir lite tid til romanlesing, men Irène Némirovskys «Storm i juni» er gripende.

Hva er din favorittfilm?

– En som gjorde inntrykk er dokumentaren «Den store stillheten» (2005), av Philip Gröning, om livet i klosteret Grande Chartreuse.

QUIZ KALENDER PARADOKS NAVN

men frykter ikke å gjøre Gud arbeidsledig.

ge og meditative redskaper for å nå kjernen.

faren fikk jobb ved Universitetet. Ungdomstida handlet om engasjement i Unge Katolikker og studier i fysikk.

– Familiebakgrunnen, studiene og forskerjobben er en viktig del av min identitet, jeg tenker som en realist. Med det jødisk-kristne gudsbildet som noe transcendent – at Gud står utenfor, som skaper av jorden – så sekulariseres naturen, og den står dermed åpen til å forstås på egne premisser. I motsetning til enkelte naturreligioners fokus på guder knyttet til naturfenomener tilber vi skapere,

ikke skapelsen, sier Pajchel. *Store er alle Guds verk, vel gransket av alle som elsker dem. (Sal. 111,2)*

Hun er uenig med kristne som kreasjonister, som leser Bibelen bokstavelig og forneker vitenskap og evolusjonsteori. Da reduserer man Gud, i følge nonnen, og påpeker at det allerede i Det gamle testamente fortelles flere ulike skapelsesberetninger.

– Gjennom CERN og forskningen på Big Bang er jeg del av et globalt samarbeid, der forskere, data og regnekraft er spredt over hundrevis av institusjoner i ulike deler av verden. Vi snakker ikke om terra-byte, men om peta-byte – terra ganger tusen – og på eksperimentet jeg deltar i er vi 3000 forskere på forfatterlista. Gjennom webcam møtes vi daglig gjennom et globalt, online agendasytem, på tvers av totalt ulike kulturer og religioner. Jeg tror Gud, eller gudstro, trives på et såpass inkluderende, agnostisk område, sier Pajchel.

Dypt menneskelig

For mens universets begynnelse og Big Bang ligger omtrent 13,8 millioner år tilbake i tid, er jordas historie kun et kort kapittel, påpeker 39-åringen. Hun har tilbrakt en del tid ved CERNs hovedkvarter i Sveits, men arbeider nå mest fra sitt kontor på Blindern. Og Pajchel minner om at en av arkitektene bak Big Bang-teorien var Georges Lemaître, kosmolog og katolsk prest.

– Tror du også andre religioner enn kristendommen og katolisismen kan føre til frelse?

– Ja, det å være religiøs er dypt menneskelig, og statistisk sett vanlig. Vi har et kapasitet for Gud – capax Dei – som et grunninstinkt. Det er noe felles i alle verdensreligioner, noe søkende, med ulike kimer til sannhet. Mennesker av god vilje finner man flere steder, og hvem er vi til å definere Guds vei?

– Finnes det falske religioner?

– Utenfor de store religionene finnes det mer okkulte, destruktive krefter, så ja. Fordi det religiøse stikker så dypt er dette også et område der mennesket er veldig sårbart. Og det er nok av eksempler på hvordan religion kan føre en galt av sted og misbrukes.

– Hvordan ser du på etterlivet, himmel og helvete?

– Helvete har alltid appellert til fantasien og er lett å latterliggjøre, men vi kan ane det destruktive, ondskapen, fraværet av godhet og kjærlighet, håpløshet, ensomhet og tomhet. Gud er selve motkraften som bærer og holder oss oppe, og Gud gir oss aldri opp, hans grenseløse barmhjertighet får det siste ordet. Jeg tror Gud er selve fullbyrdelsen av våre liv, at vi

vender tilbake til vårt opphav ved livets slutt. *Du lokket meg, Herre, og jeg lot meg lokke. Du ble for sterk for meg og vant. (Jer. 20.)*

– Kan valget om å gå i kloster handle om et behov for trygghet og kontroll?

– På en måte handler klosterlivet om mye selvdisciplin, men dette livet handler fundamentalt om å miste kontroll.

– Men du gir aktivt fra deg en del valgmuligheter?

– Det er sant, det er en handling i full frihet, jeg sier ja til Guds vilje. Og i motsetning til i andre klostre gir vi bare ett løfte som dominikanere, og det er lydighet. De to andre er kyskhets og fattigdom, og er inkludert i det ene løftet. Dette livet handler om å sette grenser,

og leve i spenningsfeltet mellom det hellige og det menneskelige, tett på byen, forklarer Pajchel.

Drømte om klosterliv

Allerede i tenårene kom tankene om et liv i kloster, og hun tok kontakt med søstrene i det dominikanske klosteret. Denne ordenen har en studietradisjon, nonnene arbeider eller studerer, og det er fokus på å gi videre og dele fruktene av det man i Guds tjeneste høster, lærer og mottar. Pajchel trådte først inn på Katarinahjemmet i 1999, avla sine første løfter som novise i -02 og ga sine evige løfter i -05.

– Levde du et vanlig ungdomsliv før du tok løftene?

– Ja, jeg tok en fest og gikk i naturen med gode venner. Men vi feirer jo fremdeles her blant søstrene, og de som

kjenner oss vet at god mat og drikke er del av fellesskapet på Katarinahjemmet. Dominikanerordenen har franske røtter, så vin har også sin naturlige plass her. Med måte, naturligvis.

– Var det et tungt valg å gå i kloster? Klesjeen fra poplærkultur er at man flykter fra virkeligheten, kanskje etter et traumatisk oppbrudd, og blir nonne.

– Hehe. Virkelighetsflukt er et særdeles dårlig utgangspunkt for klosterliv. Her lever vi tett på hverandre, og man møter seg selv så til de grader. I tillegg er det hverdagsliv også her, med vår lille bedrift og ulike oppgaver. For meg var det tyngst å vente på å prøve dette livet, lure på om det var min vei, for jeg kom meg ikke videre før jeg hadde forsøkt dette, jeg ble ikke fri fra tanken.

– Opplever du å være fri nå?

– Ja, paradoksalt nok. Det er frihet i å være på rett sted, og i forpliktelsen i å ha avgitt et løfte. Det er ikke noen enkel kombinasjon, men arbeidet, livet og fellesskapet her i klosteret utgjør en helhet som gir meg følelsen av fred.

innenriks@klassekampen.no

FREDAG

«Arbeidet, livet og fellesskapet her i klosteret utgjør en helhet som gir meg følelsen av fred»